

Marek Ciara
(Warszawa)

MATERIAŁY BOHDANA JANUSZA
(1887-1930)
(III-166)

Bohdan Janusz urodził się we Lwowie 23 stycznia 1887 roku w rodzinie polsko - ukraińskiej. Rodzicami byli: Michał Janusz nauczyciel w gimnazjum i Aniela Momocka. Kształcił się w gimnazjum we Lwowie, lecz nie ukończył go. Przyczyną był brak promocji do klasy ósmej gimnazjalnej i konieczność podjęcia pracy zarobkowej po śmierci ojca. Uniemożliwiło mu to podjęcie studiów.

Bohdan Janusz był samoukiem, jego zainteresowania dotyczyły archeologii, prehistorii i konserwacji zabytków. Jako wolny słuchacz uczęszczał na wykłady Karola Hadaczka na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie.

Przez kilka lat do roku 1908 był pracownikiem Muzeum Towarzystwa Naukowego imienia Tarasa Szewczenki. W 1908 roku po odejściu z Towarzystwa Naukowego rozpoczął pracę na stanowisku redaktora w "Kurierze Lwowskim". W okresie okupacji Lwowa przez Rosjan od września 1914 r. do czerwca 1915 r. napisał *293 dni rządów rosyjskich we Lwowie* i *Dokumenty urzędowe okupacji rosyjskiej Lwowa*. W 1915 roku przeprowadził inwentaryzację dzwonów świątyni lwowskich a w roku następnym dokumentację dzwonów zarekwirowanych przez wojsko.

W latach 1923-1926 pracował na stanowisku Konserwatora Zabytków Przedhistorycznych okręgu lwowskiego. W 1928 roku bez rezultatu starał się o objęcie stanowiska wojewódzkiego konserwatora zabytków we Lwowie. W tym samym roku został kierownikiem Muzeum Pokuckiego w Stanisławowie, jednak po kilku miesiącach zrezygnował z tego stanowiska.

Bohdan Janusz zawarł związek małżeński z Jadwigą Rudomino. Od 1924 roku nakładem własnym wydawał czasopismo "Wiadomości Konserwatorskie". W związku z tą działalnością zaciągnął długi, których nie mógł spłacić. Następstwem była licytacja mebli, książek i eksmisja z mieszkania. Zmarł śmiercią samobójczą 5 listopada 1930 roku.

Bohdan Janusz posługiwał się językiem polskim i ukraińskim i w obu tych językach pisał artykuły i rozprawy naukowe. Jego artykuły ukazywały się w ukraińskich czasopismach: m. in "Diło" oraz w języku polskim w czasopismach: "Gazeta Lwowska", "Na Ziemi Naszej", "Wszechświat" i "Ziemia". W artykułach w czasopismach ukraińskich używał pseudonimu Wasyl Karpowicz.

Materiały spuścizny zostały zakupione w 1967 roku od Jadwigi Sławińskiej - wdowy po twórcy spuścizny. W księdze nabytków zapisano je pod numerem 767. Materiały spuścizny pochodzą z lat 1886-1958, jej rozmiar wynosi 0,3 mb. Spuściznę uporządkował i opracował inwentarz Marek Ciara w 2016 roku.

Spuściznę uporządkowano zgodnie z obowiązującymi w PAN Archiwum w Warszawie *Wytycznymi opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych*. Materiały zostały podzielone na siedem głównych grup tematycznych. W grupie pierwszej materiałów twórczości naukowej z lat 1900-1958 składającej się z 6 jednostek umieszczono w podgrupie A (jednostki 1-2) opracowania, w podgrupie B (3-6) materiały warsztatowe. Zastosowano podział rzeczowy, i chronologiczny.

W grupie drugiej - materiałów działalności zawodowej (jednostka 7) znalazły się zaproszenia, prospekty wystaw i zapowiedzi wydawnicze z lat 1906-1929).

W grupie trzeciej - materiałów biograficznych w 2 jednostkach (8- 9) znalazły się: odpis metryki z 1898 r. oraz korespondencja urzędowa dotycząca nominacji Bohdana Janusza

na stanowisko konserwatora zabytków w okręgu lwowskim roku 1922.

W grupie IV (jednostki 10-11) znalazła się korespondencja wychodząca i wpływająca z lat 1913-1930. W grupie V w dwóch jednostkach (12-13) znalazły się materiały o twórcy spuścizny: wypowiedzi o wydawanym przez twórcę spuścizny czasopiśmie "Wiadomości Konserwatorskie" z 1924 roku i niedatowane *Wspomnienie o Bohdanie Januszu* napisane przez żonę Jadwigę Sławińską.

W grupie VI znalazły się materiały osób obcych: odpis świadectwa chrztu Leopolda Strońskiego z 1886 roku i niedatowane opracowanie Władysława Żyły, *Ślady Herburtów w Dobromilu*.

W ostatniej VII grupie znalazły się w sześciu jednostkach (16- 21) załączniki: nadbitki i wycinki z gazet lwowskich z lat 1908- 1926 z artykułami Bohdana Janusza oraz trzy numery czasopisma "Wiadomości Konserwatorskie".

W Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie spuściznie nadano sygnaturę III-166. Numer zespołu w Systemie Ewidencji Zespołu Archiwalnego SEZAM - 280. Spuścizna składa się z 21 jednostek uzupełnionych 4 aneksami.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Bohdana Janusza, APAN, III-166, j. 8, 13
2. Adamczyk K., *Bohdan Janusz - człowiek, który kochał zabytki*, www. histmag. org, dostęp: 16 czerwca 2016 r.
3. Antoniewicz W., *Ś. P. Bohdan Janusz*, "Wiadomości Numizmatyczno - Archeologiczne", t. 14, Kraków 1933, s. 165-170
4. Jakimowicz R., *Ś. P. Bohdan Janusz*, "Wiadomości Archeologiczne", t. 13, Warszawa 1935, s. 312-318
5. *Janusz Bohdan*, [w:] *Słownik historyków polskich*, Warszawa 1994, s. 200-201

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Materiały twórczości naukowej	1-6
A. Opracowania	1-2
B. Materiały warsztatowe	3-6
II. Materiały działalności zawodowej	7
III. Materiały biograficzne	8-9
IV. Korespondencja	10-11
A. Korespondencja wychodząca	10
B. Korespondencja wpływająca	11
V. Materiały o twórcy spuścizny	12-13
VI. Materiały osób obcych	14-15
VII. Załączniki	16-21
Aneksy	1 - 4

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Opracowania

1. *Archeologiczno - etnograficzne badania w okolicach Lwowa*
Inwentarz murowanych cerkwi w Galicji
Inwentaryzacja cerkwi drewnianych w Galicji Wschodniej
Opracowania
1910-1917, rkp., j. pol., ukr., l., k. 176
2. *Dzwony lwowskie*

Opracowanie
1915-1920, rkp., j. pol., ukr., l., k. 50

B. Materiały warsztatowe

3. *Do historii rodu Rudominów*
  - I. Gribar, *Istorja ruskowo iskusstwa*
  - Łepkowski, *Sztuka, zarys jej dziejów*, Kraków 1872
  - Carl A. Romstorfer, *Die moldavisch -byzantinische Baukunst*, Wien 1896
  - J. Zubrzycki, *Skarb architektury w Polsce*
Notatki, wypisy z literatury, wypisy archiwalne
1916-1918, b. d., rkp., j. niem., pol., ros., l., sz., k. 45
4. Fotografie
  - Fotografie portretowe
1900-1958, b. d., l., fot. 38, zob. aneks 1
5. Galicja: cerkwie, kościoły, pałace, zamki
  - Fotografie i rysunki
1910, b. d., l., rkp., fot. 160, zob. aneks 2
6. Obrazy i zabytki sztuki
  - Fotografie i rysunki nie podpisane
B. d., l., rkp., fot. 53

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ZAWODOWEJ

9. Zaproszenia, prospekty, zapowiedzi wydawnicze, asygnacje gry fantowej, ekslibris Biblioteki OO. Bazylianów
1906-1929, druk, l., k. 31

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

8. Bohdan Janusz
  - Metryka chrztu, ekslibris B. J.
1898, b. d., rkp., druk, j. łac., ukr., k. 2
9. Sprawa nominacji Bohdana Janusza na stanowisko konserwatora zabytków w okręgu lwowskim
  - Korespondencja Prezydium Państwowego Grona Konserwatorów Zabytków Przehistorycznych z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wycinki prasowe
1922, masz., druk, l., k. 5

IV. KORESPONDENCJA

10. List do dyrektora banku
  - Brulion listu, brak nazwiska adresata
1930, rkp., l., k. 5

11. Korespondencja wpływająca. Osoby A-Z
1913-1927, b. d., rkp., l., k.128, zob. aneks 3

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

12. *Głosy krytyki o "Wiadomościach Konserwatorskich"*
Nadbitki czasopisma, wycinki prasowe
1924, masz., druk, l., sz., k. 18
13. Sławińska Jadwiga, primo voto Januszowa, *Wspomnienie o Bohdanie Januszu*
Artykuł wspomnieniowy, spis prac B. J.
B. d., rkp., masz., l., k. 16

VI. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

14. Leopold Stroiński
Metryka chrztu
1886, rkp., druk, j. łac., l., k. 1
15. Władysław Żyła, *Ślady Herbertów w Dobromilu*
Opracowanie
B. d., rkp., l., k. 5

VII. ZAŁĄCZNIKI

16. Antropologia, archeologia, etnografia
Artykuły, wycinki z "Kuriera Lwowskiego"
1908-1910, druk, opr., k. 30, zob. aneks 5
17. *Monety i inne zabytki rzymskie w Galicji wschodniej*
Notatki antropologiczne
Zabytki przedhistoryczne w powiecie borszczowskim w Galicji wschodniej
Z paleoantropologii Galicji wschodniej
Opracowania, artykuły, wycinki z czasopism: "Kurier Lwowski"
"Na ziemi naszej", "Wszehświat"
1909-1911, druk, opr., k. 68
18. *Dzieje masonerii w Poznaniu*
Fanaberie masońskie
Artykuły, wycinki z "Tygodnika Ilustrowanego"
1912, b. d., druk, l., opr., k. 35
19. *Grób matki królewskiej*
Biblioteka archiwum miejskiego
Przedhistoryczna pracownia garncarska w Hołyniu pod Kaluszem
Przeszłość i zabytki województwa tarnopolskiego
Świątynia królowny węgierskiej
Opracowanie, artykuły, wycinki i nadbitki z czasopism:

"Gazeta Lwowska", "Kurier Lwowski", "Notatki Konserwatorskie"
1916-1926, b. d., druk, opr., k. 59

20. *Mistrz rzeźby plakietowej (prof. Wojciech Przedwojewski)*
Zbiór medalionów i medali polskich Antoniego Liskego we Lwowie
Artykuły, wycinki z "Gazety Lwowskiej" i "Kuriera Lwowskiego"
1917-1920, druk, sz., k. 14

21. "Wiadomości Konserwatorskie"
Czasopismo, 3 numery
1924, b. d., druk, k. 15

ANEKS 1

J. 4. Fotografie

Bełtowski (brak imienia)	1900	fot.	1
Bobrowski Tadeusz	b. d.	fot.	1
Boczkowski Kacper	b. d.	fot.	1
Czapelski Tadeusz	b. d.	fot.	1
Dąbcańska Helena	b. d.	fot.	1
Grotgier (brak imienia)	b. d.	fot.	1
Jabłoński Marcin	b. d.	fot.	1
Jan II Kazimierz	b. d.	fot.	1
Jaworski Franciszek	b. d.	fot.	1
Jeske - Choiński Teodor	b. d.	fot.	1
Kościuszkowski Tadeusz	b. d.	fot.	2
Kucharski Karol	b. d.	fot.	1
Lisiewicz Aleksander	b. d.	fot.	1
Miarka Karol	b. d.	fot.	1
Miłkowski Zygmunt	b. d.	fot.	1
Mizerski (brak imienia)	b. d.	fot.	1
Ossowski Godfryd	b. d.	fot.	1
Paczoski (brak imienia)	b. d.	fot.	1
Pełesz Julian, biskup	b. d.	fot.	1
Pełowski - Schnür Stanisław	b. d.	fot.	2
Pilat Stanisław	1938	fot.	2
Płoszczański Benedykt	b. d.	fot.	1
Poliński Aleksander	b. d.	fot.	1
Poliński Józef	1901	fot.	1
Przybylski Seweryn	1935	fot.	1
Sapieha Adam	b. d.	fot.	1
Sidorowicz (brak imienia)	b. d.	fot.	1
Szeligowski (brak imienia)	b. d.	fot.	1
Waga Jakub, (nagrobek)	1958	fot.	1
Zajączkowski Liberat	b. d.	fot.	1
Zamoyski Jan	b. d.	fot.	1
Zieliński Władysław	b. d.	fot.	1
Zubrickij D. I.	b. d.	fot.	1
Fotografie osób nieustalonych	1914, b. d.	fot.	2

ANEKS 2

J. 5. Galicja: cerkwie, kościoły, pałace, zamki. Fotografie, rysunki

Białohorcze, figura	1910	fot.	1
Bieniów, cerkiew	b. d.	fot.	1
Borszczów, ruiny fortyfikacji	b. d.	fot.	1
Brzeżany i okolice, cerkiew, kościół ormiański, klasztor, pałac	1913, b. d.	fot.	10
Buczacz, panorama miasta, ratusz, ruiny zamku	b. d.	fot.	9
Budzanów, ruiny fortyfikacji	b. d.	fot.	4
Czerwonogród, pałac	b. d.	fot.	1
Drohobycz	b. d.	rys.	4
Husiatyn, kościół, ratusz	b. d.	fot.	4
Jagielnica, panorama miasta	b. d.	fot.	4
Kamionka Strumiłowa, cerkiew	b. d.	fot.	2
Krotoszyn, rysunek kościoła	b. d.	rys.	1
Lackie, pałac	b. d.	fot.	3
Lesienice, cerkiew	b. d.	fot.	1
Libiąż, dzwony kościoła	b. d.	fot.	1
Liczkowce, kościół	b. d.	fot.	2
Lwów, kościół ormiański, cmentarz, rynek	b. d.	fot.	16
Lwów, plan sytuacyjny Szpitala Bonifratrów	b. d.	rys.	1
Ławrów, cerkiew	b. d.	fot.	1
Mikulińce, kościół	b. d.	fot.	2
Moszków, powiat Sokal, pałac hr. Platerów	b. d.	fot.	2
Nowosiółka Kostiukowa, ruiny zamku	b. d.	fot.	1
Nowy Sącz, rysunki elementów architektonicznych	b. d.	rys.	5
Obroszyn koło Lwowa, dwór	b. d.	fot.	10
Płotycz, trzy krzyże z rzeźbami	b. d.	fot.	4
Poczajów, Ławra	b. d.	fot.	1
Podgórzany, ruiny fortyfikacji	b. d.	fot.	3
Podhorce, kościół	b. d.	fot.	1
Pomorzany, pałac	b. d.	fot.	4
Skala, ruiny zamku	b. d.	fot.	1
Trembowla, ruiny zamku, kościół	b. d.	fot.	8
Trydent, baszta	b. d.	fot.	1
Wyrów, cerkiew	b. d.	fot.	1
Zaleszczyki, panorama miasta, kościół, ratusz	b. d.	fot.	3
Zamość, kamienice, ratusz	b. d.	fot.	13
Zborów, kościół	b. d.	fot.	1
Żółkiew, fotokopia dyplomu Jakuba Sobieskiego	b. d.	fot.	1
fotografie nie podpisane, kościoły, ruiny fortyfikacji,	b. d.	fot.	29

ANEKS 3

J. 11. Korespondencja wpływająca

Antoniewicz Włodzimierz	1913-1927	1.	35
Demetrykiewicz Włodzimierz	1911-1914	1.	15
Jakimowicz Roman	1929	1.	2
Kostrzewski Józef	1913-1927, b. d., l.		4
"ORBIS", Nakładowa Księgarnia Geograficzna	1924	1.	1
Sawicki Ludomir	1924-1927	1.	8
Sawicki Ludwik	1927	1.	2
Tomkiewicz Stanisław	1926	1.	1

Zorga W.	1925	1.	1
Antoniewicz Włodzimierz do Zarządu Polskiego Towarzystwa Prehistorycznego w Poznaniu	1927	1.	1

ANEKS 4

J. 17. Archeologia, antropologia, etnografia

Antropologiczno-etnograficzne badania dr Jana Czekanowskiego w Afryce Środkowej

Badania archeologiczne dokonane w latach 1900 do 1908 w Galicji Wschodniej

Chłopska wystawa w Stryju

Doroczna wystawa Związku Studentów Architektury

Dzieła sztuki greckiej znalezione na dnie morskim

Jaszczur Carnegiego

Ludowa wystawa obrazów

Nadzwyczajne odkrycie archeologiczne w Rzymie

Nowoodkryta pieczara we wsi Krzywczę powiat borszczowski

Nowoodkryte szkieletowe resztki człowieka najdawniejsze z dotychczas znanych

Wiadomość z XVIII w. o jaskiniach w Krzywczu

Wystawa Bezałelu we Lwowie

Znaczenie tegorocznej wystawy architektonicznej